

El temps que corre

Serbis

Joan F. Mira

Hi ha escenes, imatges, cares, gent, que quan les veig, quan hi pense, m'encongeixen el cor. Les que mostren les víctimes incomptables de la brutalitat humana, de l'odi, de la irracionalitat o de la simple desgràcia universal, de la misèria inacabable. Hi ha altres escenes i cares que, a més d'encongir-me el cor, em provoquen una amarga tristesa: les que mostren no les víctimes de l'odi o de la irracionalitat sinó els seus portadors. Com ara, aquests dies passats, les dels serbis que exaltaven Milosevic, ploraven el dictador, enyoraven el canalla, lloaven el criminal, acompanyaven el cos de l'assassí com qui acomiada un heroi de la pàtria. Les pàtries frustrades sovint entelen els ulls, provoquen perturbacions emocionals, i de vegades algun esclat de violència, com a Irlanda o a Euskadi, que rarament produeix profits que compensen el desordre moral. Les pàtries frustrades que a més a més disposen d'un estat, i per tant d'un exèrcit amb tancs i uniformes, produeixen convulsions molt més grans a l'esperit i a les vísceres nobles o innobles, del cervell als budells. Una pàtria amb estat i amb canons se sent frustrada terriblement quan vol ser més gran i no pot, quan creu o sent que perd part d'allò que pensava que és seu. Quan se sent –habitualment sense raó, però això importa poc– retallada, humiliada i sobretot disminuïda. Això pot excitar les passions més baixes, la crueltat, l'esmussament dels sentiments humans, l'odi implacable, la ferocitat. Passions, això sí, justificades prèviament per una ideologia, alimentades per un discurs segons el qual nosaltres som sempre els bons i els altres els roïns. I tot allò que fem nosaltres per la pàtria i la terra sagrada és bo i és admirable, i com que els altres ens obliguen a fer-ho, és també inevitable i per tant moralment impecable. Com m'explicava aquell taxista a Belgrad, no sé si ho he contat ací en alguna altra ocasió. Això era, justament quan començava el desastre iugoslau, una catàstrofe atida pels serbis que, tanmateix, se'n consideraven no causants sinó víctimes. A Belgrad, aquells dies primers de la guerra contra Croàcia (després vindrien crims molt més horribles), un soldat havia fet mitja volta i s'havia plantat amb el tanc que portava al centre de la capital: un indicatiu, potser, de la bogeria general. La ciutat feia una cara del tot desagradable, els carrers eren tristos, l'aspecte de la premsa era desolador, les veus i les imatges a la televisió feien vertadera feredat. I quan ja me'n tornava, de camí a l'aeroport, el taxista em parlava de la situació. Havia treballat uns anys a Londres, i el seu anglès era clar i correcte. "Tota terra on hi ha serbis és nostra," afirmava. "No deixarem perdre un pam de terra on visca un serbi, on hi haja la tomba d'un serbi. I si els altres volen quedar-se un pam de terra nostra, hi haurà sang fins als genolls." *Blood up to the knees*, repetia, "sang fins als genolls".

Sang dels altres preferiblement. I els qui vessen la sang enemiga fins a formar tolls i rius són els nostres herois. Els

serbis deuen ser ara mateix, entre tots els vells pobles d'Europa, els afectats més profundament per aquesta antiga malaltia. No són una gent pitjor que els altres, però pateixen l'estranya síndrome de l'agressor convençut de ser víctima. Ideòlegs irresponsables –acadèmics inclosos– ressuscitaren el fantasma de la Gran Sèrbia, i el fantasma els ha arrossegat al desastre. Líders corruptes, canalles, ineptes incitaren els odis, que quan són convenientment alimentats solen tindre tan bona acollida. I matar veïns esdevingué una empresa moralment admirable. Aquest Milosevic, i la dona i els fills, i tota la colla de gàngsters que controlaren el poder d'un estat, tota la màfia de lladres i assassins, esdevinguts herois d'aquella pàtria dissortada, no haurien estat imaginables ni possibles sense unes determinades idees anteriors, sense una ideologia de la pàtria frustrada. Ja sé que no tots els serbis combreguen amb aquesta doctrina, però n'hi ha massa que ho fan. I això fa molt difícil acceptar que un canalla és sobretot un canalla, no un heroi.

"No són una gent pitjor que els altres, però pateixen l'estranya síndrome de l'agressor convençut de ser víctima. Ideòlegs irresponsables –acadèmics inclosos– ressuscitaren el fantasma de la Gran Sèrbia, i el fantasma els ha arrossegat al desastre. Líders corruptes, canalles, ineptes incitaren els odis, que quan són convenientment alimentats solen tindre tan bona acollida"